

BESTEMMING REYKJAVÍK

'Als je het even niet weet, bouw dan tijd in.'

CONSTANT NOORDEWEG SR.

GERARD VAN KLAVEREN

BESTEMMING

**REYK
JAVIK**

IJSLANDSE ROMAN

NOORDBOEK

IJSLANDSE UITSPRAAK:

Þ als th in het Engelse **thin**

ð als th in het Engelse **that**

æ als ai

ll als ttl in het Engelse **battle**

ey als ay in het Engelse **day**

ó als ou in het Engelse **soul**

á als au

DISCOGRAFIE:

Jameson – Papar. blz. 34

Aftur Heima – Sigurður Flosason. blz. 39

1000 Kossa Nott – Bubbi Morthens. blz. 84

Ég vil fara upp í sveit – Helgi Björns. blz. 92

Franskar – Stuðmenn. blz. 134

It's raining men – Geri Halliwell. blz. 146

London calling – The Clash. blz. 185

*Al deze nummers zijn te beluisteren via Spotify
en te bekijken via YouTube*

1

Het regende pijpenstelen. Eric Noordeweg parkeerde zijn blauwe Volvo voor zijn bedrijf in Rotterdam. De heldere neonreclame NOORDEWEG COLDSTORES ROTTERDAM B.V. aan de voorgevel contrasteerde met het grijs van deze dag. Hij stapte uit en rende naar de ingang.

‘Goedemorgen Annika,’ zei hij bij binnenkomst tegen zijn receptioniste. Ze stond iemand te woord aan de telefoon en knikte hem vriendelijk toe.

Met twee treden tegelijk liep Eric de trap op naar de eerste etage. Hij opende de deur van zijn kamer en hing zijn nat geworden colbert over de rug van zijn bureaustoel. Eric zette zijn computer aan en opende de mailbox. Zijn oog viel op een bericht van zijn IJslandse bank die hem twee jaar geleden een hypotheek van iets meer dan drieënhalf miljoen euro had verstrekt op zijn investering in een koel- en vriesopslag in de haven van Reykjavik. Eric kon amper geloven wat er stond. Hij las het bericht opnieuw, nu nog aandachtiger.

Geachte heer Noordeweg,

U bent ongetwijfeld op de hoogte van het feit dat de republiek IJsland bovengemiddeld zwaar is getroffen door de wereldwijde financiële crisis. In relatie tot deze crisis heeft ons parlement op 6 oktober 2008 een noodwet aangenomen.

Deze noodwet mandateert de minister van Financiën om díe maatregelen te nemen die noodzakelijk zijn om onze financiële huishouding weer op het gewenste niveau te brengen.

Met de inhoud van deze noodwet als legitimatie kwam de minister, na overleg met de president van de IJslandse Centrale Bank, met de IJslandse banken overeen dat de aan buitenlandse partijen verstrekte leningen worden teruggevorderd.

Dit besluit maakt deel uit van een pakket aan maatregelen dat ertoe leidt dat IJsland weer kan voldoen aan de voorwaarden van het Internationaal Monetair Fonds en zodoende in aanmerking kan komen voor ondersteuning.

De details van de te nemen acties worden binnen nu en drie weken aan u meegedeeld.

Het leek ons passend om u alvast te informeren over dit voornemen.

*Hoogachtend,
Alfred Sigurðsson,
CEO Suðurlandsbanki*

Eric las het bericht nog een keer. Hij vouwde zijn handen achter zijn hoofd en leunde achterover in zijn stoel. ‘Zijn ze nu helemaal gek geworden!’ zei hij hardop.

Zijn blik ging naar het schilderij dat recht tegenover hem aan de muur hing, het portret van zijn vader, Constant Noordeweg, de oprichter van Noordeweg Coldstores. Het was het cadeau van het personeel ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van het familiebedrijf.

Eric voelde de woede opborrelen en stond op. Deze aankondiging had hij niet zien aankomen. Twee weken geleden was er met de bank nog contact geweest. Kort daarvoor had hij hen de resultaten over het derde kwartaal van 2008 gemaild. De accountmanager van de bank had hem gebeld en gecompimenteerd met de groei in omzet en het nettoresultaat. Samen hadden ze geconcludeerd dat de markt voor opslag van diepgevroren producten nog volop groeimogelijkheden liet zien.

Terwijl hij door de kamer ijsbeerde, maakte een mengeling van ongelooft en woede zich van hem meester. Hij pakte de telefoon en belde August, zijn financiële man. ‘August, wil je even op mijn kamer komen? Ik heb slecht nieuws.’

Even later stond zijn medewerker met een verschrikte blik in de

deuropening.

‘Kom binnen August, ga zitten!’ Eric sloot de deur, terwijl August plaatsnam op een van de stoelen tegenover het bureau.

‘Hier, lees dit eens,’ zei hij en gaf hem een print van het mailbericht. August zette zijn zwarte leesbril op. Met zijn duim en wijsvinger over zijn kin strijkend las hij het bericht. Eric liep ongeduldig heen en weer.

‘Tja ... dat is wel erg kort door de bocht!’

‘Kort door de bocht? Dat is wel héél eufemistisch uitgedrukt, vind je niet?’ Eric was furieus. ‘Het is een groot schandaal dat een bank op deze wijze een klant afserveert. En dat land heeft zich recent nog aangemeld voor het lidmaatschap van onze Europese Gemeenschap. Het lijken wel Zuid-Amerikaanse toestanden daar.’ Eric gaf een schop tegen de papierbak naast zijn bureau. Tegelijkertijd realiseerde hij zich dat hij zijn emoties in bedwang moest houden. Hij was immers verantwoordelijk voor het personeel en moest, zeker nu, voor hen een bakken van rust zijn.

August knikte hem toe. ‘Het is niet niks, deze mededeling. Als de bank niet bereid is om dit besluit in te slikken, kan het slecht aflopen met onze onderneming.’

Eric liet zich in zijn bureaustoel vallen. ‘Pfff, wat een toestand! Wat zou jij doen? Zie jij een oplossing?’

‘Niet direct. Een verzoek tot herfinanciering bij een Nederlandse bank is op dit moment niet realistisch, die vraag hoeven we niet eens te stellen. De onderneming in IJsland verkopen is ook geen optie; nu het land in crisis is, zullen er geen kopers zijn. Bovendien dienen onze beide vestigingen in Reykjavik en Rotterdam als zekerheid voor de IJslandse financiering, dat maakt het nog extra gecompliceerd. Er staat jou maar één ding te doen.’

‘En dat is?’

‘Afreizen naar IJsland en proberen de bank op andere gedachten te brengen.’ August aarzelde even, zette zijn bril af en wreef in zijn ogen. ‘Misschien kun je ook onderzoeken hoe het daar met de publieke opinie staat. Wat in ons land werkt, werkt misschien ook in IJsland. Bovendien heb je er te maken met een relatief kleine gemeenschap. Het moet niet zo moeilijk zijn om een interview met een journalist te regelen, een kwestie als deze pikken ze graag op. En dan liggen er

nog mogelijkheden om de politiek voor ons karretje te spannen. Ik kan mij voorstellen dat de oppositiepartijen graag in dit potje willen roeren. En met een goed verhaal moet het volgens mij mogelijk zijn om ons probleem zelfs bij een deel van de coalitiepartijen op tafel te leggen. Ik denk dat je er verstandig aan doet om ernaartoe te gaan. Ga naar Reykjavik!

Eric vouwde de handen onder zijn kin. 'Ga jij mee?'

August schudde zijn hoofd. 'Beter van niet! Er moet toch iemand zijn die op de winkel past. Jij redt je daar ook wel zonder mij. Maar het lijkt me wel verstandig om daar een consultant in de arm te nemen. Een IJslander, iemand die ter plaatse de wegen kent. De gesprekken met de bank moet je niet alleen voeren. Iemand naast je die de afspraken kan vastleggen is in kwesties als deze een must.'

'Ik twijfel nog. Is het niet beter om ons ministerie van Buitenlandse Zaken of, nog beter, het ministerie van Economische zaken in te schakelen? Per slot van rekening maakt IJsland, net als wij, deel uit van de Europese Vrijhandelszone.

'Ik zie daar op dit moment niets in,' antwoordde August. 'Ga nu eerst naar IJsland en zie hoever je kunt komen. Nogmaals, het is daar een kleine gemeenschap, infiltreren in hun politieke en economische systemen hoeft daarom niet zo moeilijk te zijn. Mocht dat niet lukken, dan kun je daarna altijd nog proberen om Den Haag in te schakelen.' August keek op zijn horloge en stond op.

'Eric, ik moet gaan, er zitten mensen op mij te wachten. Over een half uurtje ben ik klaar. Dan praten we verder.'

2

Gisteren had August, na afloop van zijn afspraak, Eric weten te overtuigen om zelf naar IJsland te gaan. Via zijn contacten daar zou hij proberen het besluit van zijn bank te torpederen. Annika had voor hem de vliegtickets, drie overnachtingen en een huurauto geboekt. De Icelandair-vlucht was op tijd vertrokken en zou zo dadelijk, rond halfvier, op Keflavik Airport arriveren. Eric wendde zijn hoofd naar rechts en probeerde door het raampje iets van een omgeving te zien. Toen zijn blik die van zijn buurvrouw kruiste, knoopte ze meteen een gesprek aan. 'Ik ga bij mijn zoon en zijn IJslandse vriendin op bezoek,' zei ze. 'Ze wonen in Reykjavik. Ik ben zo blij dat ik mijn twee kleinkinderen weer eens kan zien. Het is alweer een tijdje geleden dat ik er ben geweest. We skypen natuurlijk wel, maar dat blijft toch een beetje nep.' Hoewel ze al op leeftijd was, droeg ze een strakke, glimmende zwarte broek en een nauw panterprint jasje over een witte blouse met goudkleurige knoopjes. Haar haren waren blonder dan blond en de geur van haar parfum was zo overheersend dat deze Eric afstootte.

'Het is wat met die economie daar, hè,' ratelde ze verder. 'Volgt u het nieuws over IJsland ook? Het land zakt steeds verder in de modder en dat allemaal door een paar van die Viking-miljonairs die in de buitenland met het spaargeld van de IJslandse bevolking aan het speculeren zijn geslagen. Ik snap niet dat de IJslandse Centrale Bank dat allemaal heeft laten gebeuren.'

'Wat ik niet snap is dat de politiek niet eerder wakker is geworden,' bromde Erik geërgerd. 'Men kon toch zien aankomen dat het IJs-

landse bancaire systeem zou ontploffen!’

‘Ja, daar heeft u een terecht punt, meneer.’ De dame keek hem kort aan en wendde haar blik weer af. ‘Die IJslandse politici zijn in de eerste plaats met zichzelf bezig en lijken er vooral op uit te zijn om hun eigen omgeving te pleasen.’

‘Hoe bedoelt u?’

‘Gewoon ... ons kent ons, hè. In IJsland kent iedereen elkaar en van mijn schoondochter heb ik begrepen dat de achterdeuren van het Alþingi, zeg maar het Tweede Kamergebouw van IJsland, altijd op een kier staan.’

‘De IJslandse Centrale Bank is ervoor om daar weerstand tegen te bieden,’ zei Eric.

‘Dat zou je denken, zo werkt dat in óns land. IJsland is anders, niets is wat het lijkt. Dat klinkt misschien negatief, en zo bedoel ik het natuurlijk niet. IJsland heeft ook vele mooie kanten. De natuur is overweldigend, zijn cultuur en historie zijn bijzonder en de IJslanders zijn zeer gastvrij. En waar ik mij iedere keer weer over verbaas is dat zo weinig mensen zo’n groot land met een oppervlakte van tweeënhalf keer Nederland zo goed op orde weten te houden. Uitgezonderd hun financiën natuurlijk.’ Ze keek Eric glimlachend aan. Het lukte Eric niet haar glimlach te beantwoorden.

‘Gaat u naar IJsland voor zaken?’ vroeg de dame.

‘Zo zou je dat kunnen stellen.’

‘In wat voor business bent u actief?’

‘Ik ...’

‘*This is your captain speaking,*’ klonk het plots door de luidsprekers. ‘*We expect to land within twenty minutes, please fasten your seatbelts, put the backrest of your seat forward and ...*’

Eric greep zijn kans om het gesprek een wending te geven.

‘Zo, we zijn er bijna,’ zei hij. Met een druk op de knop liet hij de rugleuning van zijn stoel naar voren komen. De dame naast hem was naarstig op zoek naar haar veiligheidsgordel.

‘Kijk mevrouw, hier heeft u de ene helft,’ zei Eric.

‘Dank u wel, meneer, de andere helft heb ik inmiddels ook. Onze samenwerking is voortreffelijk.’

Eric pakte het *Icelandair Magazine* uit het vak in de rugleuning van de stoel voor hem en begon er quasi geïnteresseerd in te lezen. Hij

kon het niet meer opbrengen het gesprek met zijn buurvrouw langer gaande te houden. Vanuit zijn ooghoek zag hij dat ze de probeerde mee te lezen. Erics gedachten gingen naar zijn bedrijf.

De landing verliep soepel, het vliegtuig taxiede naar de gate en binnen enkele minuten werd het aangesloten op de slurf. Gehaast liepen de passagiers door de lange gang, aan het eind ervan bevonden zich de roltrappen naar de terminal. Eric haalde zijn bagage van de band en nam bij de balie van Europecar de sleutels van zijn auto in ontvangst.

Het parkeerterrein voor de terminal stond vol met honderden huurauto's. Enige logica in de opstelling ervan kon Eric niet ontdekken. Het kostte hem moeite om zijn auto te vinden. Een gloednieuwe Volkswagen Golf was de passende beloning voor zijn vele minuten durende zoektocht. Van Keflavik Airport reed Eric rechtstreeks naar Reykjavik, naar zijn favoriete Hótel Nordica aan de Suðurlandsbraut en checkte in.

3

Eric werd wakker door het zoemen van de wekker. De oplichtende digitale cijfers bleken een zeven en een paar nullen, een uur vroeger dan zijn horloge aanwees. Hij zette zijn horloge een uur terug, sloeg de dekens opzij, strekte zijn rug en deed zijn dagelijkse rek- en strek-oefeningen. Zijn rug plat tegen het matras, de beide benen opgetrokken en tegen elkaar. In deze positie boog hij zijn benen zo ver als mogelijk tien keer naar links en tien keer naar rechts. Tijdens zijn revalidatie, na een herniaoperatie vijf jaar geleden, had zijn fysiotherapeut er bij hem op aangedrongen de dag te beginnen met deze oefening en hem voorts geadviseerd om regelmatig naar de sportschool te gaan. Tot nu toe had Eric zich aan dat advies gehouden en had hij de zo nu en dan opspelende pijn in zijn rug goed kunnen weerstaan.

Hij had een slechte nacht gehad. Gisteren, na aankomst in het hotel, was hij naar het restaurant gegaan om nog wat te eten. Daarna had hij in zijn hotelkamer nog naar het nieuws gekeken. Zo'n beetje alle internationale televisiezenders hadden één of meerdere items over de wereldwijde financiële crisis. IJsland kwam bij herhaling voorbij. Midden in de nacht was hij wakker geworden, het licht en de televisie nog aan. Daarna had hij de slaap niet echt meer kunnen vatten. Zijn hoofd zat te vol met gedachten over wat hem door zijn IJslandse bank was aangedaan.

Eric stapte uit bed, nam een douche, kleepte zich aan en opende de gordijnen. Buiten was het nog donker. Hij wilde eerst de consultant van het internationale accountantskantoor raadplegen met wie August een afspraak had geregeld. Op dit moment, halfacht, was

het nog te vroeg om hem nu te bellen. Eric stopte zijn zwemshort en handdoek in zijn tas en trok zijn zwarte met dons gevoerde 66°North-jas aan. Hij schoof een wollen muts over zijn oren, verliet het hotel en wandelde naar het nabijgelegen zwembad Laugardalslaug, het oudste en meest populaire zwembad van Reykjavik.

Na twee baantjes in het vijftigmeterbad rende hij naar vier ronde, betonnen bubbelbaden met water op verschillende temperatuur. Ieder bad bood zitruimte aan zo'n acht zwemmers. Eric koos het bad van 40 °C.

Eric was terechtgekomen in een gezelschap van drie oudere heren en begroette hen. *'Góðan daginn!'*

De reactie van een van hen was zowel uitnodigend als veelzeggend.

'Góðan daginn! Are you from Holland?'

'Yes, I am from Holland and all of you are from the Icesave country?'

De mannen barsten in lachen uit. *'Já ... Já,'* riepen ze bijna in koor en knikten instemmend. Het gespreksonderwerp voor de komende minuten was daarmee bepaald. Eric tastte af hoe zij over de situatie dachten. Hun standpunten bleken aardig overeen te komen met die van zijn medepassagier tijdens de vlucht van Amsterdam naar IJsland: een paar IJslandse miljonnairs waren de hoofdschuldigen en de politiek had gefaald. Hij vertelde hen wat hem was overkomen. De mannen bleken niet op de hoogte van de actie van de IJslandse banken om leningen, verstrekt aan buitenlandse partijen, terug te vorderen.

'We didn't read it in Morgunblaðið and haven't heard it on the radio. We even didn't watch it on television,' zei een van de mannen en voegde nog toe benieuwd te zijn naar wat het IJslandse parlement daarvan zou vinden. Eric wist genoeg, nam afscheid van hen en repte zich naar de kleedruimten.

Uit zijn portefeuille haalde Eric een door August geschreven briefje: 'Gunnarsson, consultant' stond erop en daaronder een IJslands telefoonnummer. Vanuit zijn auto belde hij het nummer en vroeg naar Gunnarsson.

'Mister Gunnarsson is out of office all day,' was de reactie aan de andere kant van de lijn. Op Eric's vraag of meneer Gunnarsson ergens anders gebeld kon worden was het antwoord al even expliciet: *'Mister Gunnarsson is in a meeting at the Central Bank of Iceland, I will tell him*

that you want to speak him urgently and give him your number. Bless ...'

'Bless,' was het enige wat Eric nog kon uitbrengen. Enigszins verslagen plaatste hij z'n wijsvinger op de rode knop van zijn iPhone. Hij baalde ervan dat het hem niet lukte om Gunnarsson aan de lijn te krijgen. De naam was hem nota bene aangereikt door de Nederlandse vestiging van het accountantskantoor. Bovendien was zijn komst aangekondigd en er was afgesproken dat zij elkaar vandaag nog zouden ontmoeten. Hier klopte iets niet. Eric besloot August ernaar te vragen en belde hem.

'Zeg August, had jij niet geregeld dat ik hier vandaag een gesprek zou hebben met iemand van dat accountantskantoor?'

'Ja, hoezo?'

'Niet te bereiken, die meneer Gunnarsson. Hij is de hele dag in bespreking met mensen van de IJslandse Centrale Bank. Waarom heb je geen concretere afspraak gemaakt?'

'Dat heb ik geprobeerd!' riep August verongelikt uit. 'Via de vestiging hier kreeg ik een mail waarin stond dat één telefoontje voldoende was om elkaar op de dag zelf te ontmoeten.'

'Hm, typisch IJslands, ik baal hier ontzettend van. Een verloren dag!'

'Zal ik contact opnemen met het kantoor hier en hen erop aanspreken?' vroeg August bescheiden.

'Goed bedoeld hoor, ik ben alleen bang dat het niet gaat werken. Ik zie wel!' Eric duwde zijn irritatie weg. 'Hoe is het daar verder?' vroeg hij.

'Stabiel, het loopt zoals het behoort te lopen, geen bijzonderheden. En daar?'

'Een rommeltje. De oorzaak van de crisis lijkt simpel: een paar IJslandse entrepreneurs die in het Verenigd Koninkrijk en West-Europa met IJslands geld aan het speculeren zijn geslagen en een politiek systeem dat het allemaal heeft laten gebeuren. De bevolking lijkt het gelaten te ondergaan. Ik zat met een paar IJslandse mannen in zo'n bubbelbad met heet water en die deden er tamelijk laconiek over.'

'Tja ... waarin een groot land klein kan zijn. Een paar IJslandse entrepreneurs die aan het speculeren zijn geslagen.' August klonk misprijzend. 'Ongelooflijk! Dat zou bij ons niet mogelijk zijn, denk ik.'

'Wees voorzichtig met je conclusies, August. Ongetwijfeld staat er

in ons land ook nog het nodige te gebeuren. Ik voorspel je, deze crisis houdt ons nog jaren in de tang.'

'Het klinkt alsof je het voor de IJslanders opneemt.'

'O nee, geen sprake van! Hier hebben de banken en de politiek duidelijk steken laten vallen, maar het raakt me wel dat de bevolking van dit land er zo hard door wordt geraakt. Het zijn vriendelijke en goedwillende mensen. Harde werkers ook.' Eric slikte en viel stil.

'Kan ik verder nog iets voor je doen, Eric?'

'Nee, niet nodig. Dank je wel, ik houd je op de hoogte. Dag!'